

Seinäjoen koulutuskuntayhtymän opiskelijoiden päihdetyön toimintaohje

sedu

Sisällys

1 Päihdetyön toimintaohjeen tavoite ja tarkoitus	1
1.1 Opiskeluhoito tukee opiskelijoita päihteettömyyteen	2
2 Tupakka, nuuska ja sähkötupakka	2
2.1 Puuttuminen tupakointiin nuuskaamiseen ja sähkötupakan käyttöön.....	4
3 Alkoholit	5
3.1 Puuttuminen alkoholin käyttöön	6
4 Huumeaineet.....	7
4.1 Velvoittavan huumeaineetestauksen käytännöt ja tuloksien luovutus	9
5 Rahapelihaittojen ehkäisy	12
6 Henkilötietojen käsittely päihdetestauksessa	12
7 Lastensuojeluilmoituksen laatiminen	13
8 Toimintaohjeen päivittäminen, seuranta ja arviointi	13

1 Päihdetyön toimintaohjeen tavoite ja tarkoitus

Sedun päihdetyön toimintaohjeen tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia sekä opiskelu- ja työkykyä. Päihteiden käyttö tai peliriippuvuus voivat heikentää opiskelukykyä ja estää opintojen etenemisen. Lisäksi opiskelijan tulee täyttää tutkintokohdaiset terveydentila- ja toimintakykyvaatimukset. On huomioitava, että päihderiippuvuus tai hoitoon sitoutumattomuus voivat estää kokonaan alalla opiskelun ja ammatissa toimimisen. Toimintaohjeen tavoitteena on helpottaa henkilökunnan puuttumista opiskelijoiden päihteiden käyttöön tai peliriippuvuuteen mahdollisimman varhain ja ehkäistä päihteiden käytöstä johtuvia ongelmia.

Päihteillä tarkoitetaan tässä toimintaoppaassa tupakka- ja nikotiinituotteita, alkoholia, huumeita, lääkkeitä sekä muita päihtymistarkoituksessa käytettäviä aineita. Toimintaopas pitää sisällään myös rahapelihaittojen ehkäisyn osana ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta. Päihdeongelma ja päihteiden väärinkäyttö tarkoittavat tässä yhteydessä sellaista päihteiden liika- ja sekakäyttöä, joka vaikuttaa haittaavasti henkilön opiskeluun tai vaarantaa henkilön oman tai oppimisympäristön turvallisuuden.

Sedu on nikotiiniton sekä päihteetön työ- ja opiskelupaikka. Päihdetyön toimintaohjeen tarkoituksena on antaa henkilökunnalle selkeät ohjeet päihteidenkäytön sekä rahapeliriippuvuuden tunnistamiseen ja niiden käyttöön puuttumiseen. Ennaltaehkäisevä päihdetyö ja päihdeettömyys koskee kaikkea toimintaa kampuksilla, asuntoloissa ja työelämässä oppimisessa, joka mahdollistaa opiskelijalle opiskelun etenemisen, ammattiin valmistumisen ja työllistymisen valmistumisen jälkeen. Toimipisteen ja sen henkilökunnan tehtävänä on ehkäistä, tunnistaa, auttaa ja puuttua opiskelijoiden riskipäihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen sekä ohjata tarvittaessa asianmukaiseen hoitoon. Henkilökunta toimii omalla käyttäytymisellään mallina opiskelijoille.

Hyvinvoiva yhteisö on oleellinen ehkäisevän päihdetyön lähtökohta Sedussa. Toimipisteen yhteisön hyvinvointia edistävää toimintaa suunnitellaan ja koordinoidaan säännöllisesti kokoontuvassa yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä. Savuttomuus, päihdeettömyys ja hyvinvointi sisällytetään toimipisteen yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnitelmiin ja henkilökunta sitoutuu niiden toteuttamiseen.

Opiskelijoiden aloittaessa opinnot Sedussa, heitä tiedotetaan nikotiinittomuudesta ja päihdeettömyydestä sekä Sedun päihdetyön toimintaohjeesta. Vanhempia informoidaan päihdetyön toimintaohjeesta kotiväenilloissa. Nikotiinittomuutta ja päihdeettömyyttä edistetään lisäämällä opiskelijoiden ja henkilöstön tietämystä niiden haitoista. Lisäksi Sedussa vahvistetaan opiskelijoiden sekä henkilöstön tietotaitoa henkilökohtaisen ja yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Päihteiden käyttö ja niiden vaikutus opiskelijan elämään otetaan puheeksi erilaisissa arkisissa tilanteissa opiskelijan kanssa. Poissaolojen seurannassa vastuuhjaajan on syytä kiinnittää huomio opiskelijan mahdolliseen päihdeongelmaan. Sedun opiskelijoiden yhteisiin tutkinnonosiin kuuluu terveystiedon ja liikunnan opintojakso, jonka sisällössä käydään läpi päihteitä ja niiden haittavaikutuksia. Opiskelijoita pyritään osallistamaan päihdeettömyyteen jakamalla opiskelijoiden ja henkilökunnan välistä tietoa kampuskohtaisten opiskelijaforumien sekä koko Sedun yhteisen opiskelijakunta Fokuksen kautta. Lisäksi päihteiden ennaltaehkäisy näyttäytyy kampuksilla etenkin Hyvinvointi -virtaa viikolla.

Opiskelijoiden päihdetyön toimintaohjeessa mainittujen toimenpiteiden taustalla ovat seuraavat lait:

- Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Laki oppilas- ja opiskeluhoitolain muuttamisesta (886/2017)
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Päihdehuoltolaki (41/1986)
- Tupakkalaki (549/2016)
- Alkoholilaki (1102/2017)
- Alkolukkolaki (730/2016)
- Huumausainelaki (373/2008)
- Työturvallisuuslaki (738/2002)
- Suomen perustuslaki (731/1999)
- Rikoslaki (39/1889)
- Sedun järjestyssäännöt

1.1 Opiskeluhoolto tukee opiskelijoita päihteettömyyteen

Sedussa tarjotaan kaikille opiskelijoille mahdollisuutta terveydenhoitajan tekemään terveystarkastukseen ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Terveystarkastusten lisäksi opiskelijan on mahdollista hakeutua terveydenhoitajan avovastaanottoajalle ilman ajanvarausta tai varata vastaanottoaika sopivaan ajankohtaan. Tarvittaessa terveydenhoitaja voi varata opiskelijalle vastaanottoajan opiskeluhoollon lääkärille. Tästä toiminnasta poikkeuksena ovat oppisopimuskoulutuksessa olevat opiskelijat, jotka kuuluvat työpaikan työterveyshuollon piiriin.

Opiskeluterveydenhuollossa vaikutetaan opiskelijoiden terveyskäyttäytymiseen siten, että terveellisistä elämäntavoista tulee opiskelijalle myönteinen voimavara. Tarkastuksissa kohdistetaan huomio nuoren tupakointiin, päihteiden käyttöön sekä niiden ennaltaehkäisyyn ja mahdolliseen hoitoonohjauksen tarpeeseen. Koulutuskuntayhtymä kustantaa opiskelijalle enimmillään kolmen viikon nikotiinikorvaushoidon, mikäli terveydenhoitaja arvioi opiskelijan hyötyvän korvaushoidosta. Tupakoinnista eroon pyrkivä opiskelija voi ottaa halutessaan yhteyttä terveydenhoitajaan, joka järjestää hoidon ja seurannan yhteistyössä opiskelijan kanssa.

2 Tupakka, nuuska ja sähkötupakka

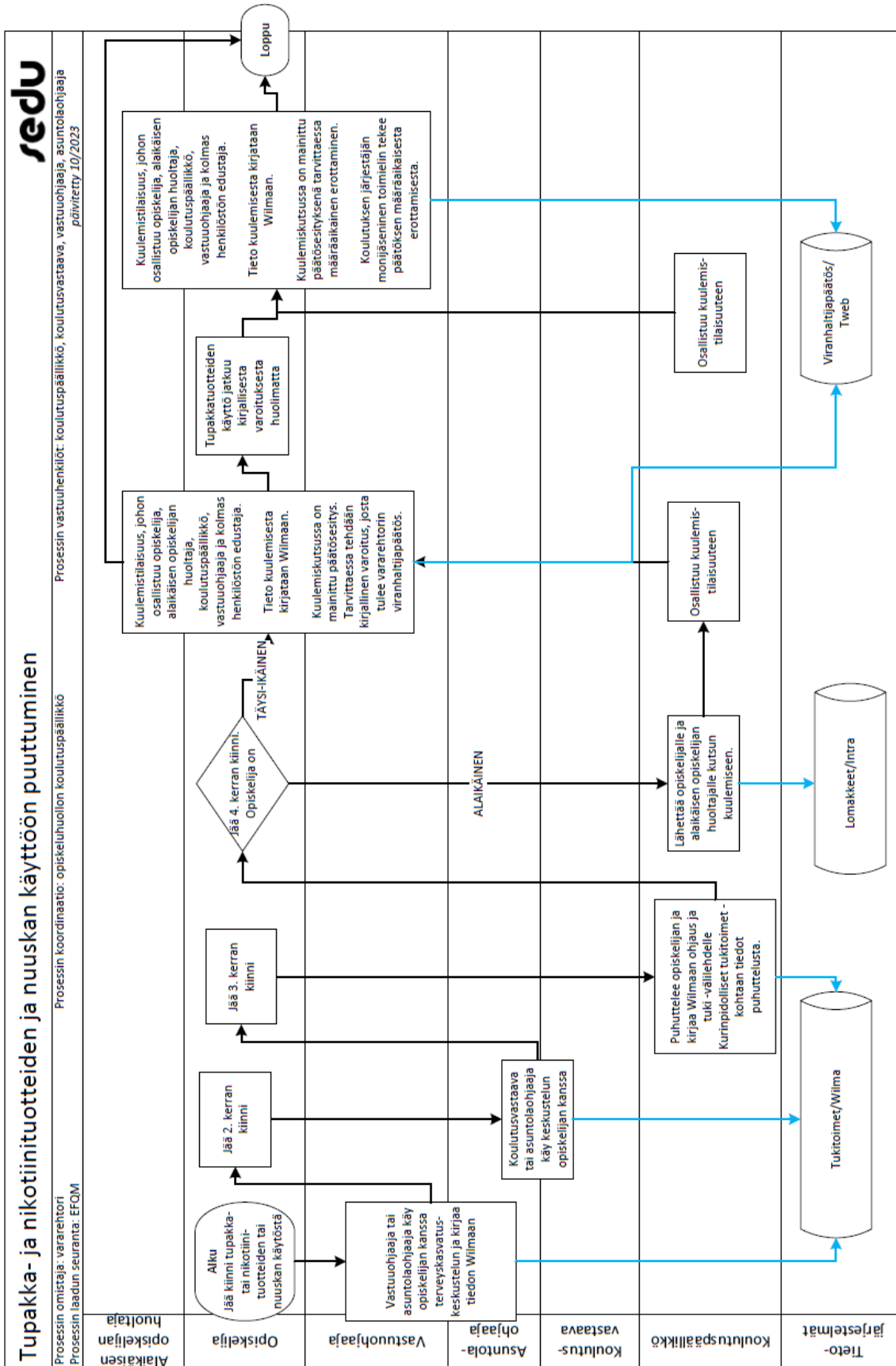
Tupakkalain mukaisesti tupakointi, nuuskan sekä sähkötupakan käyttö on kielletty oppilaitoksen sisä- ja ulkotiloissa, opiskelija-asuntoloissa sekä niiden käytössä olevilla ulkoalueilla. Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta.

Tässä toimintaoppaassa kielletyillä tupakkatuotteilla tarkoitetaan kaikkia nikotiinituotteita, kuten tupakkaa, nuuskaa sekä sähkösavukkeita. Kielto koskee myös savuttomien tupakkatuotteiden ja nikotiinittomien kuten sähkösavukkeiden käyttöä sekä tupakkaa

sisältämättömien, kasviperäisten tuotteiden kuten yrttisavukkeiden polttamista koulun alueella sekä erinäisissä tapahtumissa.

Sedussa opiskelijoita kannustetaan savuttomuuteen ja nikotiinittomuuteen. Sedun kampuksien ja asuntoloiden alueilla on tupakoinnin kieltävät merkit, eikä erillisiä tupakointipaikkoja ole. Jokaisen henkilökuntaan kuuluvan on aina puututtava tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön kampuksilla ja asuntolan alueilla sekä oppilaitoksen järjestämissä tapahtumissa. Huomioitavaa on, että ympäristön tupakansavulle altistumisen terveysriskit ovat samoja kuin aktiivisesta tupakoinnista aiheutuvat riskit. Ammatillisen koulutuksen rehtori tai opettaja voi työpäivän aikana ottaa haltuun alaikäisen opiskelijan tupakkatuotteet, nikotiininesteen tai sitä sisältävän sähkösavukkeen. Mikäli opiskelija ei anna näitä tuotteita vapaaehtoisesti, lain mukaan opettajalla, rehtorilla ja vararehtorilla on oikeus tarkistaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, mikäli epäillään, että opiskelija pitää hallussaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen terveyttä. Tarkastuksessa tulee olla paikalla kaksi aikuista henkilökunnan jäsentä. Tarkastajan tulee olla samaa sukupuolta opiskelijan kanssa ja opiskelijalle tulee ilmoittaa tarkastuksen syy. Haltuun otetut tuotteet on työpäivän jälkeen luovutettava opiskelijan huoltajalle. Yli 18 -vuotiaalla opiskelijalla on oikeus pitää hallussaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä, mutta hän ei voi käyttää niitä oppilaitoksen alueella. Mikäli alaikäinen opiskelija ei luovuta tupakkatuotteita opettajalle tai rehtorille kehotuksesta huolimatta, voidaan siirtyä kurinpidollisiin toimiin järjestyssääntörikkomuksen vuoksi.

2.1 Puuttuminen tupakointiin nuuskaamiseen ja sähkötupakan käyttöön

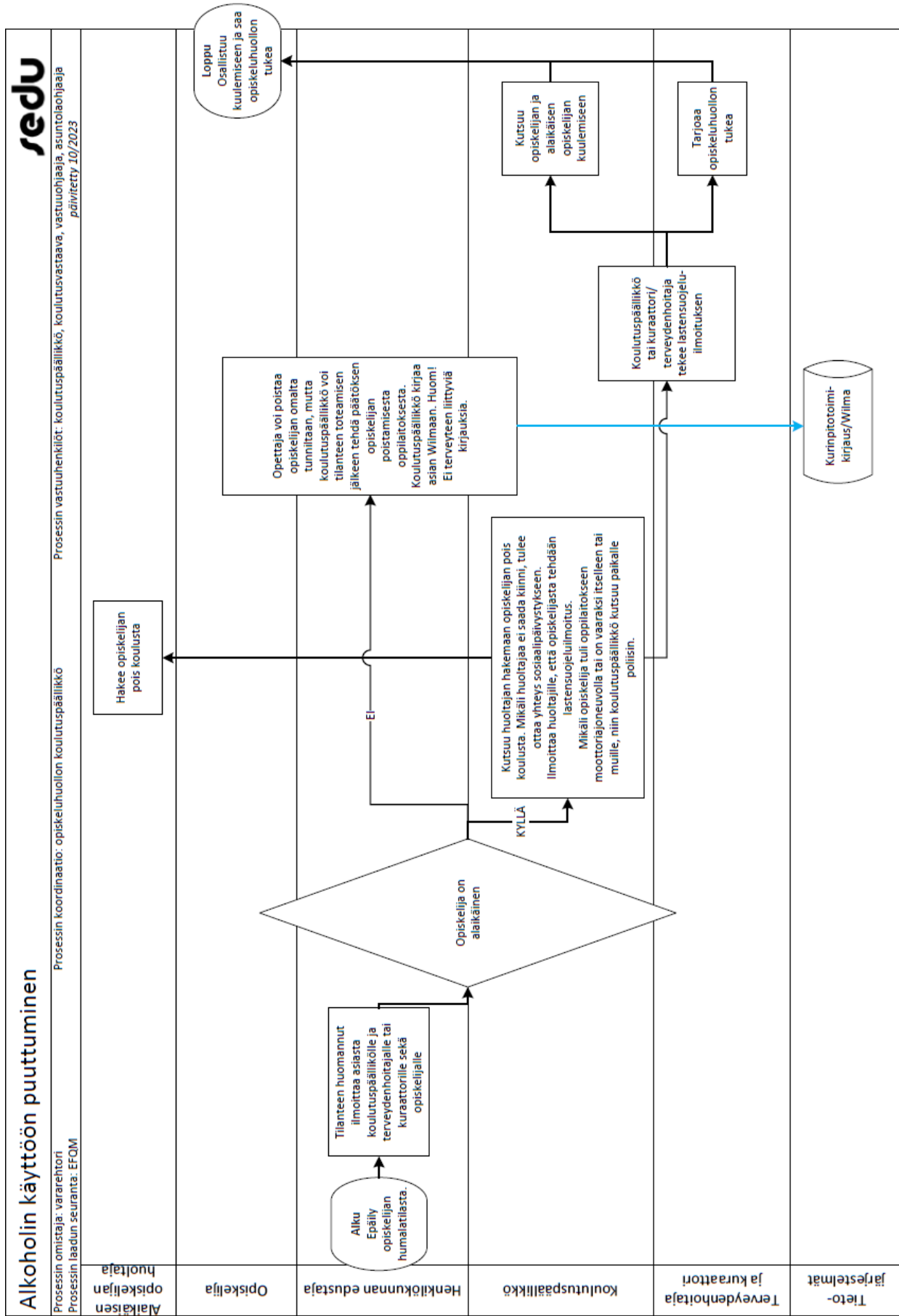

3 Alkoholi

Alkoholi vaikuttaa jo pieninä annoksina kehon motoriikkaan, tasapainoon sekä harkintakykyyn, mikä lisää huomattavasti onnettomuuksien, väkivallan sekä häiriötilanteiden riskiä. Usein alkoholin käyttö voidaan tunnistaa pelkän hajun perusteella. Muita tunnusmerkkejä voivat olla mm. sammaltava puhe, katseen harhailu, huokuva liikehdintä, aggressiivisuus, levottomuus, ahdistuneisuus. Alkoholin liikakäytöstä voi kertoa muun muassa aamukrapula eli pahoinvointi, myöhästelyt, poissaolot, väsymys, lievä vapina ja tärinä. Alkoholilain mukaan alkoholijuomien hallussapito on kielletty alle 18-vuotiaalta.

Päihdeongelman varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen ehkäisee vakavampien ongelmien syntymistä ja helpottaa jo alkavista ongelmista selviytymistä silloin, kun päihteen käyttäjällä itsellään on vielä hyvin voimavaroja muuttaa käyttötapaansa. Sedussa opiskelijoiden päihteiden käyttöä selvitetään muun muassa kouluterveyskyselyllä, Tea -viisarilla sekä yksiköiden omilla kyselyillä. Lisäksi päihteiden käyttö otetaan puheeksi opiskeluterveydenhuollossa terveystarkastuksien yhteydessä. Myös kuraattorien ja psykologien vastaanotolla päihteet ja niihin liittyvät riskit otetaan puheeksi osana opiskelijan elämäntilanteen kartoitusta. Mikäli tarvetta ilmenee, opiskelija ohjataan päihdepalvelujen piiriin.

3.1 Puuttuminen alkoholin käyttöön

Sedussa jokainen työntekijä on velvollinen puuttumaan tilanteisiin, joissa epäilee tai huoltaja tuo ilmi huolen, että opiskelija olisi alkoholin vaikutuksen alaisena koulussa, työelämässä, asuntolassa tai muissa koulun järjestämissä tilaisuuksissa. Asiasta tulee ilmoittaa välittömästi koulutuspäällikölle sekä terveydenhoitajalle tai kuraattorille, jotka huolehtivat jatkotoimista.

Tilanteessa kahden henkilön tulee todentaa opiskelijan humalatila. Lisäksi ensimmäisenä huolen havainnut laatii lastensuojeluilmoituksen. Koulutuspäällikkö päättää opiskelijan poistamisesta koulusta loppupäivän ajaksi ja tieto poistamisesta kirjataan Wilman kurinpitotoimiin ilman asiasisällön tarkempaa avaamista. Päihtyneen täysi-ikäisen opiskelijan on poistuttava oppilaitoksesta välittömästi. Alle 18-vuotiaan päihtyneen opiskelijan kohdalla koulutuspäällikkö on yhteydessä huoltajaan viivytyksettä. Huoltajalle tuodaan tietoon yhteydenotossa, että oppilaitos on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen. Mikäli huoltajaa ei tavoiteta useista yrityksistä huolimatta, tulee ottaa yhteys sosiaalipäivystykseen (numero hyvinvointialueen sivuilla), joka huolehtii nuoren jatkohoitoon. Siihen saakka, kunnes huoltaja tai huoltajan nimeämä muu täysi-ikäinen henkilö noutaa alaikäisen opiskelijan kotiin, on henkilökuntaan kuuluvan huolehdittava opiskelijan turvallisuudesta. Mikäli on nähty, että opiskelija on tullut kouluun moottoriajoneuvolla tai hän on vaaraksi itselleen tai muille, paikalle kutsutaan poliisi.

Tilanteen jälkeen koulutuspäällikön johdolla kutsutaan opiskelijan ja alaikäisen huoltajat kuulemistilaisuuteen, jossa menetellään Sedun kurinpidonkäytänteiden mukaisesti. Lisäksi opiskelijalle tarjotaan opiskeluhuollon tukea jatkoon.

Pääsääntöisesti opiskelijoita ei puhalluteta koulun toimesta vaan päihtymystilan toteamiseksi riittää kahden henkilön toteama humalatila. Poikkeuksena ovat opintoalat, joissa alkolukkolaki määrittelee (730/2016), että mikäli kuljetuksen järjestää kunta, kuntayhtymä, koulu tai laitos tilausliikenteenä ja kuljetukseen saadaan kunnan tai valtion tukea, on opiskelijoiden kuljettamisessa käytettävä alkolukolla varustettua ajoneuvoa. Yksiköissä, joissa on alkolukollisia ajoneuvoja, on erikseen nimetty henkilö vastaamaan alkolukkojen säännöllisestä huollosta sekä kalibroinnista. Asennus- ja kalibrointitodistus on pidettävä ajoneuvossa mukana ajon aikana. Mikäli kuljettajan ulospuhalluksessa on alkoholia, ei ajoneuvo käynnisty ja siitä seuraa koulun puolelta kurinpidolliset toimet.

4 Huumausaineet

Huumausaineita on kahdenlaisia, joista toiset ovat kiihottavia kohottaen mielialaa ja lisäten vireyttä. Toiset ovat puolestaan lamaannuttavia, jotka rentouttavat ja rauhoittavat. Huumeiden käyttöä ei ole aina helppo tunnistaa, mutta muutokset opiskelijan ulkoisessa olemuksessa tai käyttäytymisessä voivat olla merkkejä huumausaineiden tai lääkkeiden väärinkäytöstä. Muita mahdollisia merkkejä voivat olla:

- Ylienergisyys, levottomuus ja unettomuus
- Poikkeuksellinen uupumus tai väsyväisyys
- Selittämättömät äkilliset luonteenpiirteiden muutokset
- Poissaolojen lisääntyminen tai koulumenestyksen heikkeneminen
- Humalainen käytös ilman alkoholin tuoksua
- Imelä, makea savuntuoksu vaatteissa tai hiuksissa
- Pidempään jatkunut kannabiksen polttelu saattaa ärsyttää limakalvoja ja aiheuttaa silmien punoitusta ja valonarkuutta, jatkuvaa yskää sekä suun ja nielun kuivumista

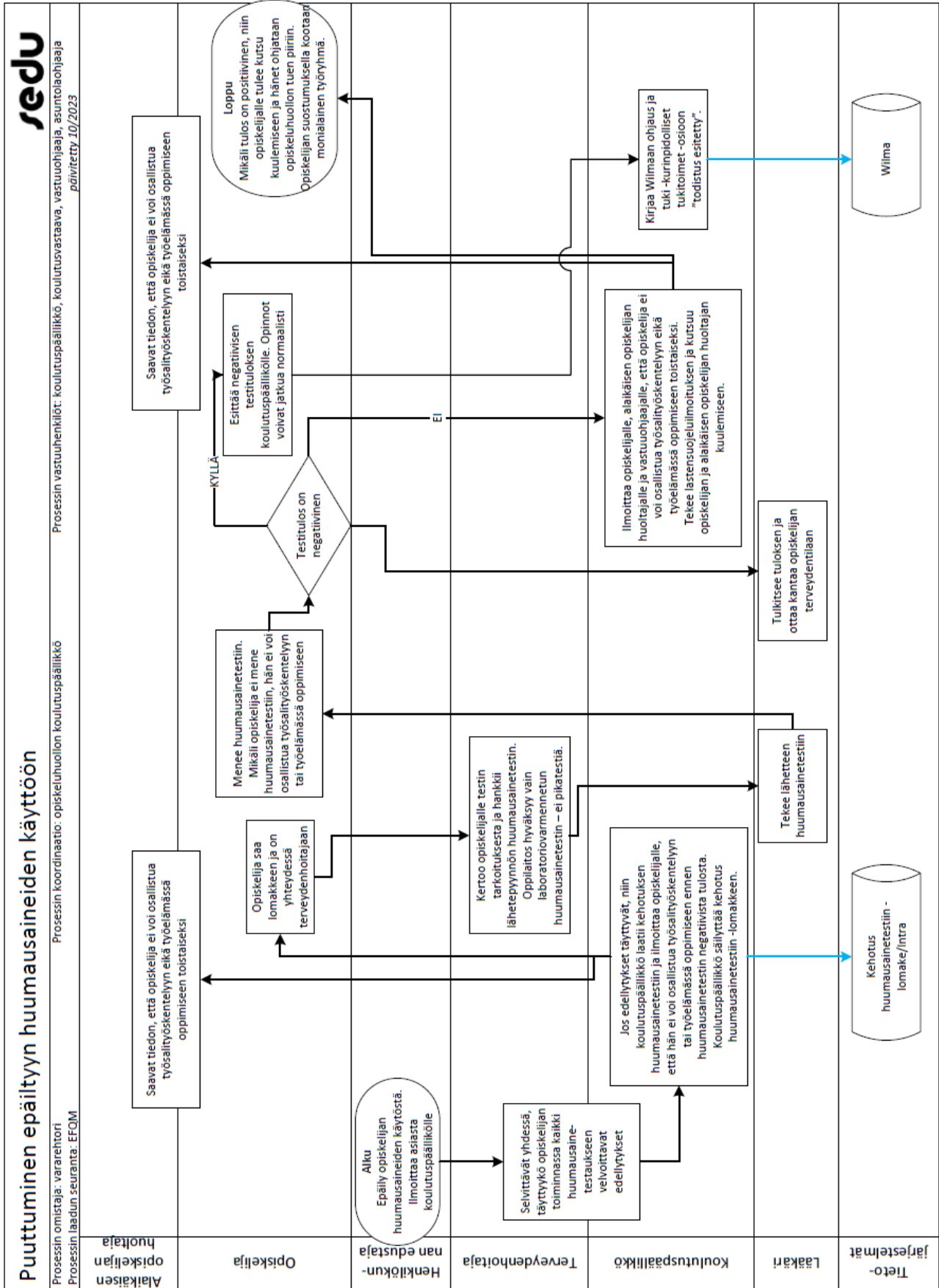
- Pupillien koon muutokset: stimulantit ja hallusinogeenit suurentavat pupilleja, opiaatit ja rauhoittavat aineet pienentävät pupilleja

SORA-lainsäädäntö [URN ISBN 978-952-00-3562-4.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3562-4), [SORA-säädösten toimeenpano ammatillisessa koulutuksessa - ePerusteet \(opintopolku.fi\)](https://www.opintopolku.fi) on laadittu työelämän ja opiskeluympäristön turvallisuuden parantamiseksi ja se koskee opiskeluun hakeutumista sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista. SORA-lainsäädäntö koskee sekä ammatillista että korkea-asteen koulutusta. Lainsäädäntö antaa mahdollisuuden koulutuksen järjestäjän peruuttaa opiskelijan opiskeluoikeus, kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. **SORA-lainsäädäntöön sisältyy myös säännökset huumausainetestauksesta, jotka koskevat kaikkia ammatillisia aloja.**

Jos opiskelija käyttää tai pitää hallussaan huumausaineita opiskelu- tai työpäivän aikana, koulutuspäällikkö ilmoittaa asiasta välittömästi poliisille numeroon 112, koska huumausaineiden hallussapito on aina rikos. Opiskelija ohjataan yksilöllisen opiskeluhuollon tuen piiriin ja lisäksi kootaan opiskelijan tai alaikäisen huoltajan luvalla monialainen työryhmä tuen järjestämiseksi ja opintojen suunnittelemiseksi. Koulutuspäällikön tulee olla yhteydessä alle 18-vuotiaan huoltajaan epäiltäessä käyttö- ja/tai huumausaineiden hallussapitotilannetta. Tilanteessa mukana olleet oppilaitoksen työntekijät laativat lastensuojeluilmoituksen. Ellei kuraattori ole mukana tilanteessa, kuraattori auttaa ja häntä voi konsultoida lastensuojeluilmoituksen tekemisessä. Lastensuojeluilmoitus laaditaan, mikäli opiskelija on alle 18-vuotias, tai opiskelija on täysi-ikäinen ja hänellä on huollettavana alaikäisiä lapsia. Mikäli opiskelija on raskaana, tehdään tilanteessa ennakkollinen lastensuojeluilmoitus.

Jos kyseessä on vahva epäily, että koulun tontilla tapahtuu huumausainekauppaa tai -välittämistä, tulee toimipisteen koulutuspäällikön ja opiskeluhuollontoimijoiden kokoontua tekemään yhdessä kokonaisarvio tilanteesta ja ilmoittaa asiasta Sedun rehtorille tai vararehtoreille, joka päättää virka-apupyynnön tekemisestä. Rehtori tai vararehtori laatii poliisille virka-apupyynnön, mikä on tehtävä epäiltävän/-ien henkilön/-iden nimellä. Jatkotoimet suunnitellaan yhteistyössä toimijoiden kanssa tapaus- ja tilannekohtaisesti.

4.1 Velvoittavan huumausainetestauksen käytännöt ja tuloksien luovutus

Epäiltäessä opiskelijan huumausaineiden käyttöä kampuksella tai opiskeluun kuuluvissa muissa tilanteissa, tilanteen huomannut ottaa epäilyn välittömästi puheeksi koulutuspäällikön kanssa. Jos huumausaineiden käyttöepäily tulee työelämässä oppimisen aikana, työpaikkaohjaaja ottaa yhteyttä ohjaavaan opettajaan. Tämän jälkeen opettaja ottaa yhteyttä koulutuspäällikköön jatkoselvittelyiden sopimiseksi. Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijaa esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen opintoihin liittyvien käytännön tehtävien, työelämässä oppimisen aikana tai opiskelijan huumeriippuvuuden yhteydessä. Samoin toimitaan, jos opiskelijan huoltaja tai joku muu läheinen tuo koulun henkilöstölle ilmi huolensa opiskelijan päihteiden väärinkäytöstä, hallussapidosta tai välittämisestä.

SORA-lainsäädäntö sisältää säännökset huumausainetestauksesta, jotka koskevat kaikkia ammatillisia aloja. Koulutuspäällikkö selvittää yhdessä terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa täyttyvätkö opiskelijan toiminnassa kaikki huumausainetestaukseen velvoittavat edellytykset. Ilman niiden toteutumista opiskelijaa ei voi velvoittaa esittämään todistusta huumausainetestauksesta.

Huumausainetestiin velvoittamisen edellytyksenä on, että kaikki seuraavat kolme edellytystä täyttyvät:

1. Huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisen edellytyksenä on, että koulutuksen järjestäjällä on **perusteltu aihe epäillä**, että opiskelija toimii huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai työelämässä oppimisessa **tai** että opiskelija on riippuvainen huumeista. Perusteltu epäily voi perustua esimerkiksi opettajan, työpaikkaohjaajan tai harjoittelun ohjaajan havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä tai muilta saatuun palautteeseen, jota voidaan pitää luotettavana (usean henkilön havainto).
2. **Lisäksi** edellytetään, että testaaminen on välttämätöntä, jotta opiskelijan toimintakyky voidaan selvittää, **ja että** opiskelija toimii tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä.
3. Edellä mainittujen seikkojen **lisäksi** edellytetään, että kyseisissä tehtävissä toimiminen huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena vaikuttaa **jollakin seuraavista tavoista**:
 - a. vaarantaa vakavasti opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä
 - b. vaarantaa vakavasti liikenteen turvallisuutta
 - c. vaarantaa vakavasti salassapitosäännöksiin suojattuja tietoja
 - d. lisää merkittävästi huumaus- tai lääkeaineiden laitonta kauppaa tai leviämistä.

Huumausainetestauksen edellytyksien täytyessä koulutuspäällikkö on yhteydessä alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajiin. Lisäksi koulutuspäällikkö täyttää ja antaa opiskelijalle ”Kehotus huumausainetestiin” -lomakkeen (Liite 1) ja ohjaa opiskelijan opiskeluterveydenhuoltoon, josta opiskeluhuollonlääkäri tai huumausainetestaukseen perehtynyt terveydenhoitaja tekee laboratoriolähetteen huumausainetestiin. Testi on tehtävä välittömästi, mutta viimeistään kahden vuorokauden kuluessa lähetteen laatimisesta. Terveydenhoitajan on annettava testattavalle selvitys huumausainetestin tarkoituksesta, sisällöstä ja mahdollisuudesta riitauttaa mahdollinen positiivinen testituloks. Opiskelija ei voi osallistua työskentelyyn ennen kuin huumausainetestituloks on laboratoriossa varmennettu negatiiviseksi.

Huumausainetestauksen jälkeen opiskelijan on itse huolehdittava opiskeluhuollon lääkäritä lausunto, jossa otetaan kantaa opiskelukuntoisuuteen. Opiskelija esittää lausunnon koulutuspäällikölle annettuun määräaikaan mennessä kirjallisesti. Huumausainetestauksen liittyviä tietoja ei merkitä Sedun opiskeluhuoltokertomukseen.

Testituloksen ollessa negatiivinen opiskelija voi palata työsalityöskentelyyn ja koulutuspäällikkö tekee yhdessä opiskelijan kanssa suunnitelman käytännön opiskelujen toteuttamiseksi. Mikäli opiskelijan tilanteesta nousee huoli tai opintojen etenemisessä on haastetta laajemmin, ohjataan opiskelija yksilökohtaisen opiskeluhuollon piiriin ja perustetaan opiskelijan luvalla monialainen työryhmä.

Testituloksen ollessa positiivinen koulutuspäällikkö ilmoittaa opiskelijalle, alle 18-vuotiaan huoltajalle ja vastuuohjaajalle, että opiskelija ei voi osallistua työsalityöskentelyyn tai työelämässä oppimiseen työturvallisuussyistä. Teoriaopetukseen opiskelija voi osallistua normaalisti, mutta ei päihteiden vaikutuksen alaisena. Tilanteesta järjestetään Sedun kurinpito -ohjeiden mukaisesti kuulemistilaisuus ja opiskelijalle annetaan kirjallinen varoitus. Lisäksi opiskelijan ollessa alle 18-vuotias koulutuspäällikkö laatii yhdessä kuraattorin kanssa lastensuojeluilmoituksen. Välittömästi kuulemistilaisuuden jälkeen opiskelijan asiassa kootaan opiskelijan suostumuksella yksilökohtainen/monialainen asiantuntijatyöryhmä. Seurantaan liittyvä testaus toteutetaan opiskeluterveydenhuollon tai hoitavan tahon kautta. Seuranta, seurantaan liittyvä tiedonsiirto ja tarvittavat tukitoimet suunnitellaan opiskelijan kanssa yhteistyössä. Monialaiseen asiantuntijaryhmään voidaan kutsua mukaan mahdollinen hoitava taho. Oppilaitoksen on mahdollista pyytää opiskeluterveydenhuollosta lausunto terveyden ja toimintakyvyn arvioimiseksi suhteessa opiskelijan osaamisalaan. Positiivisen tuloksen jälkeen opiskelijan tulee antaa yksi negatiivinen huumausainetestitulos, jonka jälkeen hän voi palata normaalin opetuksen pariin.

Oppilaitoksesta erottaminen määräajaksi on mahdollista, jos teko on vakava tai opiskelija jatkaa kirjallisen varoituksen perusteena ollutta epäasiallista käytöstä. SORA-tutkinnoissa päihderiippuvuus voi johtaa kurinpitotoimien ohella myös opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Korkeintaan kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta, palauttamisesta, yli kolmen kuukauden määräaikaisesta erottamisesta, sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän monijäseninen SORA-toimielin, minkä kokoonpano jäsenet nimetään yhtymähallituksessa.

Kieltäytyminen koulutuksen järjestäjän velvoittavasta huumausainetestistä johtaa kurinpitotoimiin, kuten kirjalliseen varoitukseen ja toistuessaan määräaikaiseen erottamiseen. Mikäli opiskelija kieltäytyy huumausainetestauksesta tai tulos on positiivinen, hän ei voi osallistua työsalityöskentelyyn ennen negatiivista testitulosta. Kieltäytyminen ei johda opiskeluoikeuden pidättämiseen, mutta SORA-tutkintojen kohdalla päihderiippuvuus tai toistuva testauksesta kieltäytyminen voivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen (ks. [Sedun toimintaohje opiskelijoiden opintojen etenemiseen, keskeyttämiseen ja eroamiseen sekä kurinpitokäytäntöihin](#)). Opiskelijan kieltäytyessä huumausainetestauksesta koulutuspäällikkö on opiskelijan suostumuksella yhteydessä alaikäisen huoltajiin ja kokoaa monialaisen asiantuntijatyöryhmän opintojen tukemiseksi. Seuranta, seurantaan liittyvä tiedonsiirto ja tarvittavat tukitoimet suunnitellaan opiskelijan kanssa yhteistyössä. Monialaiseen asiantuntijaryhmään voidaan kutsua mukaan mahdollinen hoitava taho. Opiskelijan kieltäytyessä asiansa käsittelystä monialaisessa asiantuntijatyöryhmässä alaikäisen kohdalla tehdään lastensuojeluilmoitus. Yksilöllisen opiskeluhuollon tuki jatkuu alaikäisellä sekä täysi-ikäisellä opiskelijalla.

5 Rahapelihaittojen ehkäisy

Rahapelihaittojen ehkäisy on osa ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta. Rahapelaamisella tarkoitetaan pelaamista, jossa pelin voitto tai tappio on rahaa tai rahan arvoista vastiketta. Kaikista riskitason pelaajista ei tule ongelmapelaajia, mutta moni ongelmapelaaja on ensin ollut riskitason pelaaja. Rahapeliriippuvuus on toiminnallinen riippuvuus, jonka ominaispiirteet ovat paljolti päihderiippuvuuksien kaltaisia. Peliriippuvuuden riskiä voi lisätä muun muassa heikko itsetunto, elämishakuinen persoonallisuus, mielenterveydenhäiriöt tai keskittymisvaikeudet. Peliriippuvuus aiheuttaa pelaajalle samankaltaista mielihyvätunnetta kuin päihteen. Yhteisiä piirteitä erityisesti alkoholiriippuvuuden kanssa ovat kontrollin menetys, sietokyvyn kasvu, vieroitusoireet, kielteiset seuraukset sekä jatkuva pelaamisen tai alkoholin ajattelu.

Rahapeliongelman tunnusmerkkejä voivat esimerkiksi olla, että pelaaminen alkaa hallita elämää, jolloin arkirytmä häiriintyy. Pelaaminen voi myös mennä perustarpeiden tyydyttämisen ja velvollisuuksien edelle. Peliongelma ei näy ulospäin ja se saattaa piillä taustalla pitkään aikoja vaikuttaen niin pelaajaan itseensä kuin myös hänen ympäristöönsä. Rahapeliongelmaan liittyy vahvasti salailu ja häpeä. Rahapeliongelman tunnusmerkkejä voidaan tarkastella erilaisten haittojen kautta, jotka voivat olla esimerkiksi taloudellisia, ihmissuhteisiin, tunne-elämään, terveyteen, työhön tai opiskeluun liittyviä. Haitat auttavat tunnistamaan myös riskipelaamisen, joka saattaa edetä ongelmalliseksi.

Opiskelija, jonka kohdalla epäillään rahapeliriippuvuutta, ohjataan Sedussa kuraattorin tai terveydenhoitajan vastaanotolle. Vastaanotolla selvitetään opiskelijan kokonaistilannetta sekä mahdollista jatkohoidon tarvetta.

6 Henkilötietojen käsittely päihdetestauksessa

Henkilötietolaissa määritellään arkaluonteisiksi tiedoiksi terveydentilaa, sairautta, vammaisuutta tai henkilöön kohdistettuja hoitotoimenpiteitä koskevat tiedot. Opiskelijaksi hakijaa tai opiskelijaa koskevia terveydentilaan liittyviä arkaluonteisia tietoja saavat käsitellä vain ne koulutuksen järjestäjän edustajat, jotka valmistelevat, tekevät päätöksen tai antavat lausunnon opiskelijaksi ottamisesta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta. Pääsääntöisesti terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa salassapitosäännösten vuoksi antaa asiakkaan terveydentilaan liittyviä tietoja ilman asianomaisen kirjallista lupaa. Salassapitosäännösten estämättä terveydenhuollon ammattihenkilöllä on kuitenkin oikeus antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja opiskeluyhteisön turvallisuuden varmistamiseksi seuraaville henkilöille:

- oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi
- työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä työpaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi; sekä
- poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai mikäli opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oikeus antaa opiskelijan terveydentilatietoja opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle opiskelijan muihin opintoihin ja tukipalveluihin

ohjaamista varten. Koulutuksen järjestäjällä on oikeus antaa opiskelijan terveydentilatietoja opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten.

Koulutuspäällikkö, joka on laatinut velvoittavan huumausainetestipyynnön säilyttää lomakkeen tietoturvallisesti erillään muista henkilötiedoista lukollisessa arkistossa. Huumetestaukseen liittyvät tiedot poistetaan rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

7 Lastensuojeluilmoituksen laatiminen

Lastensuojelulain mukaan mm. opetustoimi, opetuksen tai koulutuksen järjestäjä on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen salassapitosäännöksen estämättä, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitus pitää tehdä niissäkin tapauksissa, vaikka joku muukin taho sen tekisi (esim. poliisi, jos on ollut paikalla). Ilmoitusvelvollisuudet ovat henkilökohtaisia, joten lastensuojeluilmoituksen laatimisen velvollisuutta ei voi delegoida toiselle, vaan ilmoituksen pitää tehdä sen, joka on huolen havainnut. Sedussa lastensuojeluilmoituksen laadintaan voi kysyä tarvittaessa apua kuraattorilta.

Lastensuojeluilmoitus laaditaan aina, kun lapsesta tai nuoresta herää huoli. Lastensuojeluilmoituksen laatimisesta olisi hyvä ilmoittaa myös huoltajille. Tässä päihdetyön toimintaohjeessa on erikseen mainittu seuraavat kohdat, joista etenkin on tehtävä lastensuojeluilmoitus:

- Alaikäinen opiskelija on tai epäillään olevan humalassa koulussa
- Ennakollinen lastensuojeluilmoitus laaditaan, kun raskaana oleva opiskelija on päihdyneenä koulussa
- Alaikäinen opiskelija käyttää tai pitää hallussaan huumausaineita koulupäivän aikana
- Lääkäri toteaa alaikäisen kykenemättömäksi työsalityöskentelyyn/harjoitteluun huumausainetestauksen jälkeen

Lastensuojeluilmoituksen voi laatia Etelä-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan (Vaasan kampus) hyvinvointialueiden Internet sivuilla sähköisesti tai lomakkeen tulostamalla. Ilmoituksen voi jättää myös puhelimitse. Alla linkit hyvinvointialueiden Internet sivuille, joista löytyy ilmoituslomakkeet sekä ohjeet:

- [Lastensuojeluilmoitus ja sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](#)
- [Lastensuojelu - Pohjanmaan hyvinvointialue](#)

8 Toimintaohjeen päivittäminen, seuranta ja arviointi

Sedun toimintaohjeiden päivittämisprosessista vastaa yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä. Toimintaohjeet päivitetään vuosittain yhteisöllisestä opiskeluhoitoryhmässä ja mukaan kutsutaan myös muita tarvittavia yhteistyö- ja / tai viranomaistahoja sekä opiskelijoita huoltajineen. Päivitetty toimintaohje käydään läpi yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä.

Toimintaohje käsitellään Sedun pedagogisessa johtoryhmässä ja sen jälkeen se hyväksytään yhtymähallituksessa. Kun toimintaohje on hyväksytty, se julkaistaan ja siitä tiedotetaan henkilöstölle (Henkilöstöintra, sähköposti).

Kehotus huumausainetestiin

Sedu velvoittaa lomakkeessa mainitun opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen.

Huumausainetestiä koskevan todistuksen esittäminen

Koulutuksen järjestäjä on oikeutettu pyytämään huumausainetestitodistusta Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017, 84§) perusteella. Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3§ 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi. Testin perusteella on myös laadittava selvitys, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on olennaisesti heikentynyt. Opiskelijan tulee esittää testaustilanteessa kuvallinen henkilötodistus.

Opiskelijan tiedot

Sukunimi:	Etunimet:	Henkilötunnus:
█	█	█
Lähiosoite:	Postinumero:	Postitoimipaikka:
█	█	█
Puhelin:	Sähköpostiosoite:	Kotikunta:
█	█	█
Opiskelijanumero:	Opetuspiste:	
█	█	

Testiin lähettämisen perustelut

- Testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakykynsä selvittämiseksi ja
- Opiskelija toimii sellaisissa käytännön tehtävissä tai opissa, joissa oppimisessa, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai erittäin korkeaa tarkkuutta ja
- Huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen yllä mainituissa tehtävissä, yksi seuraavista edellytyksistä:
- vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä
 - vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta
 - vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä tai
 - merkittävästi lisää huumaus- tai lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön tai leviämisen riskiä.

Päiväys ja allekirjoitus

Paikka ja päiväys:

█

Koulutuspäällikön allekirjoitus ja nimenselvennys:

█

Huumausainetestausta koskeva todistus on esitettävä koulutuspäällikölle ____ / ____ 20__ mennessä.

Ellei opiskelija esitä todistusta edellä mainittuun päivämäärään mennessä, voi tilanne johtaa kurinpitotoimiin.

Kuulemiskutsu (opiskelija)

KUTSU

.. . 20

Opiskelijan nimi
Opiskelijan osoite
nrö postitoimipaikka

Kuulemistilaisuus

Kutsumme Sinut kuulemistilaisuuteen.

Aika .. . 20 klo

Paikka

Asia

Tapahtumaan liittyvät tarkemmat yksilöintitiedot:
teon tai laiminlyönnin tapahtuma-aika ja -paikka
olosuhteet
osalliset
yksityiskohtainen selostus tapahtuneesta

Kuulemistilaisuuden päätösesitys:

- kirjallinen varoitus
 määräaikainen erottaminen oppilaitokses asuntolasta
 eronneeksi katsominen

Mikäli et saavu kuulemistilaisuuteen taikka yhteyttä oppilaitokseen, oppilaitos katsoo sinut eronneeksi siitä päivämäärästä lähtien, jolloin viranhaltijapäätös eronneeksi katsomisesta on sähköisesti allekirjoitettu, ellei mahdollisesta muutoksenhausta muuta johdu.

Oppilaitoksella on velvollisuus ilmoittaa alle 29-vuotiaan, ei oppivelvollisen opiskelijan yhteystiedot kotikunnan Etsivään nuorisotyöhön. Oppivelvollisen osalta oppilaitoksella on velvollisuus tehdä valvontailmoitus kunnalle Valpas-palveluun.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 85 §, 93–94 §, 97 §
Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 4 §, 7–8 §, 13 §
Sedun järjestyssäännöt ja/tai asuntolan järjestyssäännöt

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017), 85 §
Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

- 1) häiritsee opetusta;
- 2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti opiskeluympäristössä;
- 3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkooppisesti oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestystä;
- 4) kieltäytyy 84 §:ssä tarkoitetun huumausainetestin koskevan todistuksen esittämisestä; taikka
- 5) on 84 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Seinäjoen koulutuskuntayhtymän järjestyssäännöt 24.8.2021

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän syyllistyy johonkin seuraavista:

- opintojen vakava laiminlyönti
- opiskelija häiritsee opetusta epäsäännöllisellä koulunkäynnillään ja sen aiheuttamalla opetuksen häirinnällä
- päihtymystila

Seinäjoen koulutuskuntayhtymän asuntoloiden järjestyssäännöt 1.6.2022

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti tai rikkooppisesti asuntolan järjestystä.

